

Jari Nuutinen

TÄHTITORNI

Näkökulmia etsivään nuorisotyöhön ja monialaiseen yhteistyöhön Kaarinassa

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Joulukuu 2010

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Opinnäytetyön päivämäärä 6.12.2010	
Tekijä(t) Jari Nuutinen		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö	
Nimeke TÄHTITORNI – Näkökulmia etsivään nuorisotyöhön ja monialaiseen yhteistyöhön Kaarinassa			
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä kartoitettiin Kaarinan kaupungin etsivää nuorisotyötä ja monialaista yhteistyötä Tähtitorni-hankkeessa.</p> <p>Kartoitus rakentui kahdelle peruspilarille, etsivän nuorisotyön tekijöiden havainnoille kentällä sekä yhteistyöverkostosta nousseille kehittämistarpeille Kaarinan kaupungissa. Kartoituksessa peilattiin etsivää nuorisotyötä ja monialaista yhteistyötä vuoden 2011 alussa voimaan astuvan nuorisolakiuudistuksen valossa.</p> <p>Kartoituksen avulla pyrittiin vastaamaan seuraaviin etsivää nuorisotyötä ja monialaista yhteistyötä koskeviin kysymyksiin: Mitä on tehty? Miten on tehty? Mitä puutteita on havaittu? Miten toimintaa kehitetään?</p>			
Asiasanat (avainsanat) Tähtitorni, etsivä nuorisotyö, monialainen yhteistyö, kartoitus, syrjäytyminen			
Sivumäärä 34	Kieli Suomi	URN	
Huomautus (huomautukset liitteistä)			
Ohjaavan opettajan nimi Sari Miettinen		Opinnäytetyön toimeksiantaja Kaarinan kaupunki, Nuorisopalvelut	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 6.12.2010	
Author(s) Jari Nuutinen		Degree programme and option Civic activities and youth work	
Name of the bachelor's thesis Tähtitorni – perspectives on street youth work and multiprofessional co-operations in Kaarina			
Abstract <p>The objective of the these was surveyed the street youth work and multiprofessional co-operations of Tähtitorni project in Kaarina city.</p> <p>The survey was built upon two pillars: the field observations of the youth workers in the street youth work and the developmental requests from the co-operative network in Kaarina city. The survey was reflected upon the street youth work and multiprofessional co-operations in relation to the youth law amendment which will come into effect in the beginning of 2011.</p> <p>The meaning of the survey was answered the following questions concerning the street youth work and multiprofessional co-operations: What has been done? How has it been done? What are the noticed shortcomings? How will the activities be improved?</p>			
Subject headings, (keywords) Tähtitorni, street youth work, multiprofessional co-operations, survey, isolation			
Pages 34	Language Finnish	URN	
Remarks, notes on appendices			
Tutor Sari Miettinen		Bachelor's thesis assigned by City of Kaarina, Youth services	

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 SYRJÄYTYMINEN	6
2.1 Näkökulmia syrjäytymiseen.....	6
2.2 Syrjäytyminen Valtionneuvoston näkökulmasta.....	7
3 NUORISOLAKIUUDISTUS	8
4 ETSIVÄ TYÖ	10
4.1 Etsivän työn käsite.....	10
4.2 Etsivän työn etiikka	10
4.3 Etsivän työn menetelmät.....	11
5 KARTOITUKSEN TOTEUTUS	12
6 ETSIVÄÄ TYÖTÄ TÄHTITORNISSA	13
6.1 Tähtitorni-hanke	13
6.2 Toiminta.....	15
7 KAARINA KARTALLA JA TILASTOISSA.....	16
8 ETSIVÄN NUORISOTYÖN MONIALAISET VERKOSTOT	18
8.1 Kolmen keskiössä.....	18
8.2 Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry	19
8.3 Aikuissosiaalityö	21
8.4. Työ- ja elinkeinotoimisto	23
9 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA RATKAISUMALLEJA	24
9.1 Etsivän nuorisotyön ja monialaisen yhteistyön monialaiset haasteet.....	24
9.2 Nuoret tilastoissa ja toiminnassa	24
9.3 Paja porttina oppilaitosyhteistyölle	26
9.4 Etsivä nuorisotyö sosiaalityön asiakasprosessien tukena	28
9.5 Tilastoista ja työelämästä syrjäytyneet	28
10 POHDINTAA	30
LÄHTEET	33

1 JOHDANTO

Tämän aineiston kokoaminen on syntynyt omaan työhön liittyvistä tarpeista, halusta luoda kokonaiskuva omasta työstä ja verkostosta, jonka kanssa toimin. Viitekehyksenä on etsivä nuorisotyö ja siihen kiinteästi kuuluva monialainen viranomaisyhteistyö.

Kaarinan kaupunki käynnisti Tähtitorni-hankkeen 1.10.2009 opetusministeriön etsivään nuorisotyöhön suunnatulla hankerahoituksella. Osaltaan aiheen valikoitumiseen on vaikuttanut 1.1.2011 voimaan tuleva nuorisolakiuudistus, johon lisätään säännökset paikallisten viranomaisten monialaisesta yhteistyöverkostosta sekä etsivästä nuorisotyöstä ja siihen liittyvästä tietojen luovuttamisesta (HE 1/2010).

Palasin vuoden 2010 tammikuussa puolentoista vuoden työvapaalta takaisin erityisnuorisotyöntekijäksi muuttuneeseen tilanteeseen. Työvapaani aikana Piikkiön kunta, jossa aikaisemmin työskentelin, liittyi kuntaliitoksen myötä 1.1.2009 osaksi Kaarinan kaupunkia. Tilanne oli minulle uusi ja vaati oman aikansa sopeutua uuteen, vaikka monilta osin tuttuun kuvioon. Kuntaliitoksen myötä työnkuvaani tulleet muutokset ja uusiin ihmisiin tutustuminen ovat vieneet oman aikansa. Yksi työhöni tulleist muutoksista on ollut etsivän nuorisotyön tuleminen osaksi työnkuvaani. Tulin mukaan etsivään nuorisotyöhön 1.6.2010, joten toiminnan kartoittamiselle on työni kannalta selkeä tarve.

Etsivää nuorisotyötä on tehty Kaarinassa vuoden verran. Nyt on aika kartoittaa mitä ja miten työtä on tehty sekä kiinnittää huomio kehittämistarpeisiin. Suurena apuna kartoituksessa on ollut Kaarinassa valmistunut lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, jonka tuloksia tarkastelen etsivän nuorisotyön näkökulmasta.

Kartoitus on etsivän työn perusta ja sen tarkoituksena on määrällisen ja laadullisen tiedon kerääminen alueesta. Kartoitusta tulee tehdä jatkuvasti, sillä se on olennainen osa etsivän työn menetelmää. (Huhtajärvi 2007, 447,448.) Tällä asenteella olen lähtenyt tätä työtä tekemään.

2 SYRJÄYTYMINEN

2.1 Näkökulmia syrjäytymiseen

Etsivään työhön liitetään vahvasti syrjäytymisen käsite. Etsivää työtä tarvitaan, koska on olemassa ihmisiä, jotka ovat syrjäytyneet tai vaarassa syrjäytyä. Syrjäytymistä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta ja monilla eri tasoilla, eikä sille voida antaa yksiselitteistä määritelmää. Kuure (Kuure 2001, 39) toteaa, että syrjäytyminen tai syrjäytymisen uhka on yleiskäsite, jonka avulla pyritään hahmottamaan nuorten sosiaalisia ongelmia.

Suomenkielen sanakirjassa syrjäytyminen määritellään seuraavasti: "tulla syrjäytetyksi, väistyä, vetäytyä syrjään". Syrjäyttäminen sanan merkityksiä ovat sanakirjan mukaan "sivuuttaa, jättää huonompaan asemaan, jättää ottamatta huomioon". (Nurmi ym. 1992, 672.) Näitä kahta termiä on syytä tarkastella rinnakkain, kun puhutaan syrjäytymisestä, koska syrjäytymisestä puhuttaessa on hyvin usein kysymys myös seikoista, jotka syrjäyttävät. Syrjäytyminen voidaan nähdä subjektiivisena kokemuksena, eli syrjäytyjän näkökulmasta tai objektiivisena, eli yhteiskunnan tai tietyn yhteisön valtakulttuurin näkökulmasta.

Syrjäytymistä määriteltäessä puhutaan yleensä syrjäytyneistä eikä syrjäytetyistä. Syrjäytyminen viittaa yksilön omiin valintoihin tai ominaisuuksiin. Syrjäyttämisessä on sen sijaan usein kysymys yhteiskunnan rakenteellisesta ongelmasta ja yhteiskunnan uhriksi joutumisesta. (Paju & Vehviläinen.2001, 33.) Syrjäytymisen uhassa tai prosessissa ei siis ole kyse pelkästään siitä, millainen yksilö on vaan myös siitä millaiset toimintamahdollisuudet yhteiskunta hänelle tarjoaa. Kyse on yksilön vaikuttamismahdollisuuksista omaan elämänhallintaan ja sitä kautta laajemmin yhteiskunnan toimintaan. (Kajava & Lämsä 1998, 80.)

Syrjäytymiseen liittyy usein yhteisöllisyyttä luovien turvaverkkojen hajoamista. Toisaalta syrjäytymiseen liitetään usein myös vääränlainen sosiaalisuus. Syrjäytynyt voi kokea edelleen tietynlaista yhteisöllisyyttä, mutta valtakulttuurin näkökulmasta se toteutuu vääränlaisissa sosiaalisissa ympyröissä. (Paju & Vehviläinen 2001, 24,25.)

Syrjäytymisen käsitteeseen liittyy olennaisesti kysymys, mistä syrjäydytään. Syrjäytyminen on suhdekäsite, eikä sitä ei ole hedelmällistä määritellä tilana tai olomuotona.

Syrjäytyjät ovat valtakulttuurin näkökulmasta ongelmatapauksia, joiden elämäntapa ja toiminta on joko tahallisesti tai tahattomasti ristiriidassa suhteessa valtakulttuuriin. (Siljander 1996, 89.)

Takala tarkastelee syrjäytymistä 5-vaiheisena prosessina:

1. Vaikeudet koulussa, kotona tai sosiaalisessa toimintaympäristössä.
2. Kouluaallergia, joka voi johtaa alisuoriutumiseen koulussa tai keskeyttämiseen.
3. Työmarkkinoiden ulkopuolelle ajautuminen
4. Elämäntilanteen ajautuminen täydelliseen syrjäytymiseen, jota kuvastavat työn vieroksunta, kriminalisoituminen, sosiaaliavustuksilla toimeentulo, alkoholisoituminen, eristäytyminen tai muu vastaava marginalisoituminen.
5. Lopputuloksena voi olla laitostuminen tai eristäminen muusta yhteiskunnasta. (Takala 1992, 38.)

2.2 Syrjäytyminen Valtionneuvoston näkökulmasta

Valtionneuvoston taholta tiedostetaan syrjäytymisen vaikutukset yhteiskuntaan ja kansantalouteen. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen on suomalaisen hyvinvointivaltion elinehto. Suomen väestörakenteen muutos, jossa työikäisten määrä suhteessa vanhuuseläkkeellä oleviin pienenee, edellyttää nuorten yhteiskunnallista osallisuutta koulutuksessa ja työmarkkinoilla. Ehkäisemällä nuorten mahdollinen syrjäytyminen koulutuksesta ja työmarkkinoilta turvataan hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuus. (HE 1/2010.)

Valtion talouden tarkastusviraston tutkimusraportissa todetaan, että tiedot syrjäytymisen ehkäisyn taloudellisista vaikutuksista ovat hajanaisia. Arvioiden mukaan yhden nuoren syrjäytymisen kustannukset ovat noin miljoona euroa kuuteenkymmeneen ikävuoteen mennessä, mikäli hän syrjäytyy pysyvästi työmarkkinoilta. Samassa raportissa todetaan, että moniammatillisessa yhteistyössä on vielä paljon kehitettävää. Usein yhteistyö jää pinnalliseksi ja muun muassa salassapitosäädösten tulkinnat vaikeuttavat yhteistyötä ja tiedonsiirtoa eri viranomaisten välillä. (Valtiontalouden tarkastusviraston toimintakertomus 146/2007,7,8.) Lienee sanomattakin selvää, että syrjäytyminen on taloudellisten kustannusten ohella merkittävä henkilökohtainen tragedia nuorelle itselleen ja hänen lähipiirilleen.

Hallituksen nuorisolain muutosesityksessä todetaan, että nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä on keskeistä nuorten sosiaalinen vahvistaminen, jota kaikki nuoret tarvitsevat eri kehitysvaiheissa. Nuoren kannalta riskialttiimpia ovat niin kutsutut nivelvaiheet, joissa siirrytään esimerkiksi perusopetuksesta jatko-opintoihin, opinnoista työelämään, päätetään ase- tai siviilipalvelu tai kun tarjottu palvelu keskeytyy tai päättyy. Yksi riskitekijä voi olla myös uudelle paikkakunnalle muutto esimerkiksi opintojen vuoksi. Näissä esimerkkitalanteissa nuorella on riski palvelujen ulkopuolelle jäämisestä, jos hänellä ei ole riittävästi oma-aloitteisuutta. (HE 1/2010.)

Vanhasen II-hallituksen strategia-asiakirjassa tavoitteeksi asetettiin nuorten elämänhallinnantaitojen edistäminen sekä motivoiminen koulutukseen ja työelämään. Pyrkimyksenä on luoda kokonaisuus, jossa nuorisotyö, koulu, työhallinto sekä sosiaali- ja terveystoimi toimivat yhdessä syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä. Syrjäytymistä pyritään ehkäisemään muun muassa kehittämällä ja laajentamalla työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä. (Hallituksen strategia-asiakirja 2007,46,47.)

Vuonna 2008 kokeiluna aloitettua etsivää nuorisotyötä ollaan uuden lain myötä vakinaistamassa osaksi kunnan palvelujärjestelmää. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat vaarassa ajautua koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle ja tukea heitä julkisen sektorin palveluiden saavuttamisessa. (HE 1/2010.)

3 NUORISOLAKIUUDISTUS

Nuorisolaki on väestöpohjainen laki, joka koskee kaikkia alle 29-vuotiaita. Nuorisolain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lain 2 §:n 3 kohdan mukaan sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuoriin kohdistuvia toimenpiteitä, joilla voidaan parantaa heidän elämäntaitoja ja ehkäistä syrjäytymistä. Sosiaalinen vahvistaminen on kohdennettua toimintaa, joka keskittyy syrjäytymisen riskiryhmässä oleviin nuoriin. Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteena on tukea nuoren elämänhallintaa ja aktiivista kansalaisuutta. (Aaltonen.2007, 23-24.)

Vuoden 2011 alusta voimaan astuva nuorisolakiuudistus luo edellytykset monialaisen viranomaistyön ja etsivän nuorisotyön kehittämiseksi ja vakiinnuttamiselle kunnissa.

Laissa edellytetään, että kunnassa tulisi olla nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, jonka tehtävänä on koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista, nuorten palvelujen saavutettavuudesta ja riittävyydestä. Verkoston tehtävänä on tehostaa nuorten palveluihin ohjautumista ja palvelusta toiseen siirtymistä sekä edistää palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta. (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009,15.)

Lain tarkoituksena ei ole lisätä byrokratiaa vaan hyödyntää mahdollisuuksien mukaan olemassa olevia monialaisia viranomaisverkostoja. Verkostossa tulisi olla edustus opetustoimesta, sosiaali- ja terveystoimesta, nuorisotoimesta sekä työ- ja poliisihallinnosta, siinä voi olla myös muiden viranomaistahojen toimijoita. (Walldén 2010.)

Laissa säädetään myös erikseen etsivästä nuorisotyöstä. Etsivän työn tarkoituksena on ohjata tuen tarpeessa oleva nuori sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Laissa on myös säännökset tilanteista, joissa salassapitosäännösten estämättä viranomaisen on luovutettava etsivälle nuorisotyölle tiedot nuoren tavoittamista varten. Tietojen luovuttaminen edellyttää lähtökohtaisesti nuoren suostumusta. (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009,16.). Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot tulee kuitenkin luovuttaa salassapitosäännösten estämättä, mikäli kyseessä on:

1. peruskoulun päättävä nuori, joka ei ole saanut tai vastaanottanut opiskelupaikkaa tai aloittanut opintoja
2. nuori, joka alle 25-vuotiaana keskeyttää ammatillisen tai lukiokoulutuksen
3. varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia vapautettava tai palveluksen keskeyttävä nuori. (Walldén 2010.)

Lakiuudistuksen tavoitteena on madaltaa eri sektoreiden kynnystä tarjota apua tukea tarvitseville nuorille. Etsivä nuorisotyö on taho, johon viranomaiset voivat olla yhteydessä silloin, kun eivät muutoin tavoita nuorta häntä auttaakseen. Etsivä nuorisotyö voi auttaa viranomaisia myös tapauksissa, jossa viranomaisilla on tieto tukea tarvitsevista nuoresta, jolla itsellään ei ole valmiuksia hakeutua palveluiden piiriin. Lakiuudistuksella pyritään puuttumaan turhiin esteisiin, jotka ovat haitanneet sektorirajat ylittävää monialaista viranomaisyhteistyötä ja niiden vaikutusta nuoren elinoloihin.

Uudistuksen tarkoituksena on kehittää hallinnon rakenteita vastaamaan paremmin ajan haasteisiin. (HE 1/2010.)

4 ETSIVÄ TYÖ

4.1 Etsivän työn käsite

Etsivä työ on etulinjassa toteutettavaa matalan kynnyksen toimintaa (Mikkonen ym. 2007, 12). Etsivän työn periaatteita voidaan hyödyntää myös laajemmin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa (Hjort 1995,15). Etsivää työtä voidaan tehdä hyvin eri-ikäisten ja eri kohderyhmien parissa. Etsivä nuorisotyö voidaan jaotella kahteen kategoriaan, vapaaehtoisten tekemään työhön esimerkiksi seurakuntien ja järjestöjen vapaaehtoiset katupartioinnit sekä ammatilliseen etsivään työhön, jota tekevät palkatut alan ammattilaiset. Ammatillisuudella tarkoitetaan edellisen lisäksi sellaista pitkäjänteistä toimintaa, jossa etsitään ja autetaan nuoria, jotka ovat pudonneet tai vaarassa pudota olemassa olevien palveluverkostojen ulkopuolelle. Etsivän työn tehtävänä on myös tiedottaa kohderyhmää tarjolla olevista palveluista sekä palvelun tarjoajia kohderyhmän tarpeista ja edistää palvelutarjonnan kehittymistä. (Huhtajärvi 2007,446)

Etsivässä työn perusajatus on, että ihmiset kohdataan heidän omilla ehdoillaan ja kohderyhmän omassa ympäristössä. Etsivä työ on vähemmän byrokraattista, sillä sen toimintatavat ovat asiakaslähtöisiä. Etsivän työn tulee reagoida toimintaympäristön muutoksiin ja kyettävä sopeuttamaan toimintaa ympäristön tarpeita vastaavaksi. (Mikkonen ym. 2007, 21).

4.2 Etsivän työn etiikka

Etsivässä työssä on ensisijaisesti kyse asenteesta ja vasta toissijaisesti menetelmästä, siksi on ensiarvoisen tärkeää tunnistaa toiminnan eettiset periaatteet, jotka ohjaavat etsivää työtä (Mikkonen ym. 2007, 17).

- Jokainen ihminen on arvokas ja ansaitsee arvostavan kohtelun
- Jokaisella on oikeus itsemääräämiseen ja itsensä toteuttamiseen, kunhan tämä ei vahingoita muita yksilöitä tai polje heidän oikeuksiaan. Yksilöillä on myös velvollisuus huolehtia yhteiskunnan hyvinvoinnista.

- Jokaisen yhteiskunnan tulee pyrkiä jokaisen yksilön hyvinvoinnin lisäämiseen.
- Etsivän työn tekijöiden tulee noudattaa yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden periaatteita.
- Objektiivinen ja näyttöön perustuva työtapa ohjaa etsivän työn tekijöitä yksilöiden ja yhteisöjen kohtaamisessa.
- Etsivän työn tekijä kunnioittaa yksilön yksityisyyttä, luottamuksellisuutta ja tiedonkeruun periaatteita ammatillisessa työssään.
- Etsivän työn tekijä toimii asiakkaansa kanssa yhteistyössä, pyrkien aina lisäämään asiakkaan hyvinvointia.
- Etsivän työn lähtökohtana on asiakkaan oikeus itsemääräämisoikeuteen, sekä asiakkaan oikeus ja vastuu tehdä valintoja oman elämän asioista yhdessä etsivän työntekijän kanssa.
- Etsivän työn tekijän tulee minimoida asiakkaan tahdon vastainen yhteys viranomaisiin, sekä kaikki sellainen toiminta, jolle ei ole asiakkaan selkeää suostumusta

Listaus etsivän työn eettisistä periaatteista on suora lainaus. (Mikkonen ym. 2007,19.)

4.3 Etsivän työn menetelmät

Kartoitus on etsivän työn perusta ja sen tarkoituksena on määrällisen ja laadullisen tiedon kerääminen alueesta. Määrällisellä kartoituksella kerätään tietoa alueen palvelutarjonnasta, asukkaiden sosioekonomisesta taustasta, kaupunkisuunnittelusta sekä muuta saatavilla olevaa tilastotietoa. Laadullinen kartoitus koostuu fyysisesti alueella tapahtuvasta havainnoinnista, arvioinnista sekä alueen toimijoiden ja asukkaiden haastatteluista. Kartoitusta tulee tehdä jatkuvasti, sillä se on olennainen osa etsivän työn menetelmää. Etsivän työn menetelmiin kuuluu kartoituksen lisäksi nähdyksi ja huomioiduksi tuleminen toiminta-alueella, molemminpuolisen luottamussuhteen synnyttäminen, asiakkaan motivointi, eli muutoshalun herättäminen sekä ohjaaminen olemassa olevien palveluiden piiriin. (Huhtajärvi 2007, 447,448.)

Etsivää työtä voidaan toteuttaa hyvin monin eri tavoin ja erilaisissa toimintaympäristöissä. Etsivä työ on eräänlainen sateenvarjokäsité, jonka alle mahtuu erilaisia työmuotoja ja tapoja toteuttaa etsivää työtä (Mikkonen ym.2007, 21).

Rhodes jakaa etsivän työn kolmeen pääkategoriaan:

1. Katutyö, joka tapahtuu esimerkiksi kaduilla, baareissa, kahviloissa, rautatieasemilla.
2. Kotityö, joka tapahtuu kohderyhmän kotiympäristössä ja sitä voidaan toteuttaa säännöllisin kotikäynnein.
3. Kiertävä etsivä työ, joka toteutuu yhteisöllisissä paikoissa, kuten vankiloissa, asuntoloissa, neulojenvaihtopisteissä, kouluissa. Yksilöiden sijaan kiertävä työ kohdentuu organisaatioihin, joissa kohderyhmät ovat tavattavissa. (Rhodes 1996, 25-26.)

Etsivä työ edellyttää jatkuvaa seuranta- ja raportointia. Seurannan ja raportoinnin avulla saadaan tietoa kentän tilanteesta ja tarpeista päättäjien tietoon. Etsivän työn rooliin kuuluu vaikuttaminen viranhaltijoiden ja päättäjien asenteisiin ja päätöksiin sekä yleisen mielipiteen muokkaaminen yhteiskunnassa. Etsivän työn tehtävänä on tehdä näkymätön näkyväksi. (Huhtajärvi 2007, 449.)

5 KARTOITUKSEN TOTEUTUS

Kaarinan kaupungin etsivän nuorisotyön ja monialaisen yhteistyön kartoituksessa olen pyrkinyt inventoimaan olemassa olevia tilastoja sekä tutkimustuloksia paikallisesta tilanteesta. Grevholmin (2001,19) mukaan tehtyjä tutkimustuloksia ei hyödynnetä riittävästi kartoitusvaiheessa. Keskeiset syyt kartoituksessa käyttämiini metodeihin on aikataulun asettamat rajoitukset sekä jo tehtyjen selvitysten ajankohtaisuus ja hyödynnettävyys.

Rajasin monialaisen yhteistyöverkoston kolmeen etsivän nuorisotyön näkökulmasta keskeiseen yhteistyötahoon. Yhteistyötahot ja tarkemman perustelun rajaukselle esitän myöhemmin verkoston esittelyn yhteydessä. Peilaan etsivää nuorisotyötä ja monialaista yhteistyötä myös vuoden 2011 alussa voimaan tulevan nuorisolakiuudistuksen valossa.

Kartoituksen avulla pyrin vastaamaan seuraaviin etsivää nuorisotyötä ja monialaista yhteistyötä koskeviin kysymyksiin: Mitä on tehty? Miten on tehty? Mitä puutteita on havaittu? Miten toimintaa kehitetään?

Tekemäni etsivän nuorisotyön ja monialaisen yhteistyön kartoitus rakentuu kahdelle peruspilarille: Etsivän nuorisotyön tekijöiden havainnoille kentällä sekä yhteistyöver-

kostosta nousseille kehittämistarpeille Kaarinan kaupungissa. Kartoituksen tueksi olen kerännyt muutamia tilastotietoja, jotka toimivat eräänlaisina indikaattoreina nykytilanteen kuvaamisessa ja mahdollisen syrjäytymisriskin ennakoimisessa. Kartoituksen pääasiallinen aineisto koostuu valtionavustushakemuksen liitteenä olevasta etsivän nuorisotyön kuvauksesta sekä Kaarinan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta (Ks. Tolonen ym. 2010; Kanerva & Lehtonen 2010 1a). Kuvaan tässä yhteydessä hieman tarkemmin omassa työssä hyödyntämääni lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmisteluprosessia

Hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa käytiin laaja keskustelukierros kaupungin omassa organisaatiossa työskentelevien sekä yhteistyökumppaneiden kanssa. Lasten ja nuorten parissa työskentelevät tahot ovat kertoneet työssään näkyvistä lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä sekä oman toiminnan näkökulmasta esiin nousseista haasteista. Kaupungin oman henkilökunnan sekä yhteistyökumppaneiden näkemystä palveluista kartoitettiin järjestämällä heidän kanssaan keskustelutilaisuuksia. Hyvinvointisuunnitelman ohjausryhmän puolesta keskustelutilaisuuksien järjestämisestä ja keskustelujen pohjalta kerätyn aineiston, kuten koko hyvinvointisuunnitelman käsikirjoituksesta ovat vastanneet nuorisopalvelujohtaja Esa Kanerva ja hyvinvoinnin suunnittelija Pirkko Lehtonen. Jokaista keskustelutilaisuutta varten varattiin tunti aika ja siinä kysyttiin kolmea asiaa: Mitkä palvelut toimivat hyvin? Missä on vielä parannettavaa? ja Miten yhteistyötä voitaisiin parantaa? (Kanerva & Lehtonen 2010 1b, 5.)

Kaarinan kaupungin lapset ja nuoret Hyvinvointisuunnitelma 2010-2014 hyväksyttiin Kaarinan kaupunginvaltuustossa 24.5.2010 (Kanerva & Lehtonen 2010 1c). Suunnitelman aineistoon viitataan jatkossa etsivää nuorisotyötä koskevin osin.

6 ETSIVÄÄ TYÖTÄ TÄHTITORNISSA

6.1 Tähtitorni-hanke

Tähtitorni-hanke käynnistyi Kaarinan kaupungin ja Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n yhteistyöhankeena opetus- ja kulttuuriministeriön etsivään nuorisotyöhön jakaman valtionavustuksen rahoituksella. Ensimmäisen kerran rahoitusta hankkeeseen haettiin 2009, silloin hanke sai valtionavustusta 25 000 euroa. Tälle vuodelle (2010) hankkeel-

le tuli jatkorahoitusta 30 000 euroa. Hakemus vuoden 2011 rahoitukselle on lähetetty marraskuussa 2010 opetusministeriöön. Hanke käynnistyi lokakuussa 2009, varsinaisen nuorten parissa tehtävä työ alkoi tammikuussa 2010. Opetusministeriö on määritellyt avustuksen kattamaan etsivää työtä tekevän henkilön palkkaus-, koulutus- ja työnohjauskuluja. Kaarinassa hanke toteutetaan siten, että yhden henkilön palkkakulut maksetaan hankerahoista ja hänen työparinaan toimivan erityisnuorisotyöntekijän palkan maksaa kaupunki. Varsinaiseen toimintaan ei tule opetusministeriöltä rahoitusta vaan se hoidetaan kaupungin nuorisopalveluiden omasta budjetista. Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry oli luonteva kumppani hankkeeseen, koska jo ennen kuntaliitosta Piikkön kunnalla ja Kaarinan kaupungilla oli heidän kanssaan yhteistyötä.

Toiminnan toteuttamisvastuu on Kaarinan kaupungin nuorisopalveluilla. Toiminnalla pyritään luomaan edellytykset etsivän nuorisotyön niveltymiselle luontevaksi osaksi Kaarinan kaupungin nuorisopalveluiden kokonaisuutta. Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n rooli etsivässä nuorisotyössä on toimia yhtenä etenemispolkuna nuorelle tarjoamalla työpaikkaa Pajalta tai hyödyntämällä esimerkiksi Pajan uraohjaajaa opiskelupaikan hakemisessa. Pajamestareiden yksilövalmentajat voivat sovitusti ohjata myös etsivän nuorisotyön asiakkaita. Pajamestarit toimii myös maakunnallisen työpajaverkoston vetäjänä ja tuo sitä kautta paikalliseen toimintaan laajemman kehittämisen näkökulman. (Tolonen ym. 2010.)

Hankkeen nimi Tähtitorni on saanut nimensä Turun yliopiston Fysiikan ja tähtitieteen laitoksen observatorion mukaan, joka sijaitsee Kaarinassa. Tähtitorni voidaan käsittää myös vertauskuvallisesti. Tähtitorni viittaa niihin näköaloihin ja mahdollisuuksiin, joita nuorille voidaan tarjota etsivän nuorisotyön kautta. Toiminnan kuvauksessa kerrotaan hankkeen tarkoituksesta: Etsivä työparitoiminta Kaarinassa toteuttaa nuorisolain ja maan hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman tavoitteita nuorten sosiaalisesta vahvistamisesta (Tolonen ym. 2010).

Etsivän työn ensisijaisena kohderyhmänä ovat sellaiset toisen asteen opintonsa päättäneet 17-25-vuotiaat kaarinalaiset nuoret, joiden todennäköisyys työllistyä on heikko. Tavoitteena on aikaansaada käytäntö, jossa oppilaitoksista otetaan yhteyttä etsivään työpariin heidän tunnistessaan riskiryhmään kuuluvia nuoria. Toisena kohderyhmänä ovat nuoret, jotka eivät liiku tavanomaisissa ympäristöissä ja järjestelmissä, tällä tarkoitetaan esimerkiksi kotiin jumittuneita sekä kadulla "hengailevia" nuoria. Etsivään

työn kuvaan kuuluu myös nuorisotalotyön tukeminen, joka tarkoittaa yksilöllisen tuen viemistä nuorisotalossa käyvälle nuorelle niissä tapauksissa, kun nuorisotalon nuorisohjaaja on omassa työssään tunnistanut sellaisen tarpeen. Nuorisotalojen ohjaajien resurssit eivät riitä pitkäjänteiseen yksilölliseen tukeen. (Tolonen ym. 2010.)

Kaarinassa kunnallisen nuorisotyön painopiste on ollut nuorisotalotyössä. Sosiaalista nuorisotyötä ei ole juurikaan toteutettu. Toisaalta Kaarinan sosiaalipalveluiden ja koululaitoksen, Kaarinan työvoimatoimiston ja Kaarinan Nuoret pajamestarit ry:n tiivis yhteistyö on luonut kanavan luotsata eteenpäin erityistä tukea tarvitsevia nuoria. Piikkiön kunnan liittyminen Kaarinan kaupunkiin vuoden 2009 alusta toi mukanaan vahvan erityisnuorisotyön osaamisen ja kokemuksen, joka mahdollisti sosiaalisen nuorisotyön käynnistämisen myös Kaarinassa. Piikkiöstä tulleet resurssit eivät olleet riittävät kuntaliitoksen myötä syntyneessä uudessa tilanteessa. Piikkiössä toteutettua toimintamallia ei ollut mahdollista siirtää sellaisenaan Kaarinaan, vaan uusien rakenteiden luominen tuli ajankohtaiseksi muuttuneessa tilanteessa. Opetusministeriöltä haettava avustus tuli hyvään saumaan edesauttamaan uusien rakenteiden ja toimintatapojen luomisessa. (Tolonen ym. 2010.)

6.2 Toiminta

Etsivässä nuorisotyössä on kokeiltu erilaisia toimintatapoja nuorten tavoittamisessa. Kerran kuukaudessa etsivä työpari on kiertänyt Kaarinan katuja ja kauppojen edustoja perjantai- tai lauantai-iltoina sekä satunnaisesti myös arki-iltoina. Etsivät nuorisotyöntekijät toimivat myös nuorisotiloilla muiden nuorisotyöntekijöiden apuna. Tarkoituksena on tutustua tilojen nuoriin ja etsiä tiloilta mahdollisia asiakkaita. Etsivää nuorisotyötä tehdään myös paikallisissa pubeissa. Etsivän nuorisotyön tekijät ovat mukana Kota ry:n, sosiaalipalveluiden ja seurakunnan yhdessä järjestämässä pienryhmätöiminnassa, joka on yläkoulujen kanssa tehtävää yhteistyötä. Ryhmissä on nuoria, jotka tarvitsevat ryhmätöimintää koulunkäynnin ja muun elämänhallinnan tukemiseen. Työtille ja pojille on omat pienryhmät.

Sosiaalinen media toimii etsivän nuorisotyön välineenä nuorten etsimisessä ja toiminnan mainostamisessa. Etsivässä työssä hyödynnetään facebookkia, jossa Kaarinan nuorisopalveluilla on omat sivut ja etsivän nuorisotyön tekijät ovat siellä omalla työprofiililla. Yhteydenottoja etsivän nuorisotyön tekijöille tulee myös puhelimitse suo-

raan nuorelta tai hänen vanhemmaltaan. Myös uraohjaajan sekä sosiaalipalveluiden kautta tuli etsivälle työparille asiakkaita. (Tolonen ym. 2010.)

Yhteistyö sosiaalipalveluiden sekä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa on kahdensuuntaista. Etsivän työntekijät ohjaavat nuoria, jotka ovat pudonneet näiden palveluiden ulkopuolelle, hyödyntämään heidän tarjoamiaan palveluja. Toisaalta niiden taholta ollaan etsivän työn tekijöihin yhteydessä ja hyödynnetään nuorisotyöntekijän osaamista nuoren elämänhallinnan tukemisessa ja sosiaalisessa vahvistamisessa. Nuorisotalot ovat tärkeitä yhteistyötahoja, koska ne toimivat matalan kynnyksen paikkoina nuorille, jonne heidän on helppo tulla. Ne ovat myös tiedon saannin kannalta tärkeitä, koska nuorilta kuulee usein toisten nuorten tilanteista ja sitä kautta avautuu mahdollisuus ottaa kontaktia syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin.

Etsivän työparin asiakkaina on ollut vuoden 2010 aikana 16 nuorta (tilanne 15.11.2010), joilla on ollut asiakkuuksia yhteensä 30 liittyen esimerkiksi työhön, koulutukseen, asumiseen ja toimeentulotukiin. Asiakkaalla tarkoitetaan tässä kontekstissa nuorta, johon etsivä nuorisotyöntekijä on ollut yhteydessä ensikontaktin jälkeen jatko-ohjauksen tarpeen kartoittamiseksi. Asiakkuuksia voi saman nuoren kohdalla olla useampia mikäli etsivän nuorisotyön kautta muihin palveluihin tai toimenpiteisiin ohjattu nuori palaa "uutena" asiakkaana etsivän nuorisotyön asiakkaaksi. Asiakkaista oli 9 tyttöä ja 7 poikaa. Ikähaarukka on ollut 17-27 vuotta ja keski-ikä noin 20 vuotta. Suurin osa nuorista on tullut muuta kuin viranomaiskautta asiakkaaksi. Katutyössä etsivällä työparilla on ollut kontakteja 600 ja muita kontakteja, kuten facebookissa ja pubeissa on ollut 200. (Tolonen ym. 2010.)

7 KAARINA KARTALLA JA TILASTOISSA

Kaarinan kaupunkikuva on muuttunut viimeisen kahden vuoden aikana merkittävästi, sillä Piikkiön kunnan liittyminen kaupunkiin toi sen alueeseen sekä väestömäärään merkittävän lisäyksen. Kaupungin sijainti Turun kupeessa luo oman leimansa erilaisen palveluiden sijoittumiseen sekä väestön liikkumiseen. Nuoret liikkuvat luontevasti kuntarajojen yli palvelujen ja sosiaalisten verkostojen perässä.

Etsivän nuorisotyön kenttäkartoituksen perusteella Kaarina jakautuu nuorten kokoon-
tumispaikkojen suhteen keskusta-alueeseen sekä Kuusiston, Piispanristin, Littoisten ja

Piikkiön alueeseen. Alueiden yhteisenä nimittäjänä on, että alueilla sijaitsee, Piispanristiä lukuun ottamatta, nuorisotalo.

Alla on väestöhaun pohjalta tekemäni taulukko, josta näkyy kaikkien kaarinalaisten vuosina 1985-1995 syntyneiden, eli 15-25-vuotiaiden, nuorten määrä.

TAULUKKO 1. Vuosina 1985-1995 syntyneet kaarinalaiset ikäluokittain (Väestöhaun tuloste 2010)

syntymävuosi	miehiä	naisia	yhteensä
1985	103	145	248
1986	106	101	207
1987	126	84	210
1988	104	100	204
1989	105	94	199
1990	151	110	261
1991	178	163	341
1992	197	200	397
1993	208	204	412
1994	198	215	413
1985-1994	M=1476	N=1416	kaikki=2892

Peruskoulun päättäneiden, ilman opiskelupaikkaa jääneiden kaarinalaisten nuorten määrä vuonna 2010 oli 31 nuorta. Määrä on 7,5 % koko ikäluokasta (1994 syntyneet). Kaikki ilman opiskelupaikkaa jääneet nuoret pääsivät opiskelemaan uraohjaajan ohjauksella tai omatoimisesti. Ensimmäisessä nivelvaiheessa ilman opiskelupaikkaa jääneiden osuus on pysynyt tilastojen mukaan melko tasaisena usean vuoden ajan. (Vossi 2010.)

Kaarinassa on 31.10.2010 päivitetyn tilaston mukaan 101 alle 25-vuotiasta työtöntä työnhakijaa (Varsinais-Suomen työllisyyskatsaus 2010, 7). Määrä on 4,07 % ikäluokasta (1985-1993 syntyneet).

Alla olevaan taulukkoon olen koonnut lastensuojeluilmoitusten määrät Kaarinassa vuosina 2008-2010. Tilastossa ovat kaikki alle 18-vuotiaista kaarinalaisista lapsista ja nuorista tehdyt lastensuojeluilmoitukset. Vuoden 2008 osalta on tilastoon sulkuihin merkitty Piikkiön kunnassa tehdyt lastensuojeluilmoitukset. Vuoden 2009 alusta kunnat yhdistyivät.

TAULUKKO 2. Lastensuojeluilmoitusten määrä Kaarinan kaupungissa (Kilpeläinen 2010).

2008	2009	2010
311 (62 Piikkiössä)	409	593 (25.10.10)

8 ETSIVÄN NUORISOTYÖN MONIALAISET VERKOSTOT

8.1 Kolmen keskiössä

Olen hahmotellut Kaarinan kaupungin etsivän työn monialaisen verkoston kolmesta kehästä muodostuvaksi kokonaisuudeksi. Kehät muodostuvat paikallisista, seutukunnallisista ja valtakunnallisista verkostoista. Keskityn tässä kartoituksessa paikallisen yhteistyön kuvaamiseen. Paikallisen yhteistyön olen rajannut etsivän nuorisotyön näkökulmasta kolmeen keskeiseen toimijaan. Toimijat ovat Kaarinan nuoret pajamestarit ry, Kaarinan kaupungin aikuissosiaalityö sekä Kaarinan Työ- ja elinkeinotoimisto. Perusteena rajaukselle on, että etsivän nuorisotyön toiminta kulminoituu näiden toimijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Valtaosalla etsivän työn kohderyhmästä on olemassa oleva asiakkuussuhde tai tarve asiakkuudelle vähintään yhteen edellä mainittuun toimijaan.

Etsivän nuorisotyöntekijän toimintasektori on hyvin laaja ja verkostot ulottuvat monen suuntaan. Yhteydet oppilaitoksiin ja alueen työpaikkoihin ovat tärkeitä, koska niiden kautta voidaan löytää nuorelle polku opiskeluun tai työelämään. Etsivän työn kohderyhmässä on myös paljon päihde- ja mielenterveysongelmista kärsiviä, joten mielenterveystoimisto ja päihdeklinitikat ovat tärkeä osa yhteistyöverkostoa. Poliisi, tiedotusvälineet ja yhteydet seutukunnan muihin etsivää työtä tekeviin ovat osa verkostoa, yllättävän paljon tulee yhteydenottoja myös nuorten vanhemmilta. Käytännössä etsivän nuorisotyön verkostoja voisi listata lukemattomia. Tässä yhteydessä ei ole tarkoituksenmukaista lähteä avaamaan kaikkia yhteistyön muotoja.

Kuvaan lyhyesti etsivän nuorisotyön keskeiset yhteistyötahot, jonka jälkeen tuon esille lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelun aikana käytyjen keskusteluiden aineistoa. Kaikki luvussa kahdeksan lainausmerkeissä olevat kursivoidut tekstit ovat suoria lainauksia nuorisopalvelujohtaja Esa Kanervan keskustelussa kirjaamista muistiinpanoista (Kanerva & Lehtonen 2010 1a). Johtopäätöksissä palaan keskustelussa esille nousseisiin kehityshaasteisiin.

8.2 Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry

Pajamestareiden tarkoituksena on lisätä yhteiskunnallista osallistumista kehittämällä töihin ja opintoihin valmentavia ja arjen hallintaa vahvistavia työmenetelmiä. Yhdistys on perustettu vuonna 1993 ja se ylläpitää työpajaa ja pajakoulua Kaarinassa. Yhdistyksen tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat Kaarinan ja Turun kaupungit, Varsinais-Suomen TE-keskus, Raha-automaattiyhdistys ja Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Työpajalla valmennetaan asiakkaita työelämään ja koulutukseen heidän kykyjensä mukaan. Valmennus toteutetaan valmentautujan tarpeet huomioiden työ- ja yksilövalmennuksen menetelmiä hyödyntäen. Työvalmennus tarkoittaa perehtymistä pajatyöhön ja jatkuvaa tukea työn tekemisessä. Pajalla työtä on tarjolla keittiössä, kotipalvelussa, kauppapalvelussa, kädentaidoissa sekä kokoonpanossa. Yksilövalmennus tarkoittaa valmentautujan kokonaisvaltaista tukemista ja valmentautujan tietojen ja taitojen vahvistamista arjesta selviytymiseksi. Käytännössä valmennus on keskustelua, asioiden selvittelyä ja verkostotyötä.

Pajamestareiden ylläpitämä pajakoulu on Valkeavuoren koulun alaisuudessa toimiva pienryhmä, joka on tarkoitettu Kaarinan yläkoulun oppilaille, jotka tarvitsevat tukea koulunkäyntiinsä ja elämänhallintaansa. Oppimismenetelmät perustuvat toiminnallisuuteen ja yksilölliseen oppimistyyliin. Olennaisena osana ovat työharjoittelut yrityksissä, pajatyöt ja leirikoulut. (Pajamestarit 2010.)

Pajamestareiden tiloissa toimii uraohjaaja, joka vuoden 2010 alusta on toiminut työssään Kaarinan kaupungin palkkaamana. Uraohjaus alkoi VaSkooli-projektina, jossa kehitettiin vuosina 2004–2007 Turun ja Salon seutukuntiin alueellinen koulutustakuumalli. Malli perustuu moniammatillisiin ohjaus- ja tukitoimiin, jossa toiminnan

yhtenä keskeisenä kohderyhmänä ovat peruskoulun jälkeen ilman koulutuspaikkaa jääneet sekä toisen asteen koulutuksen kesken jättävät nuoret. (VaSkooli 2010.)

Uraohjaaja toimii myös koulutustakuutiimin kokoonkutsujana ja sihteerinä. Tiimin tehtävänä on kehittää yhteistyötä paikallisesti Kaarinassa ja vastata muun muassa vuositaisen paikallisfoorumin järjestämisestä. Koulutustakuutiimi muodostuu Kaarinan kaupungin perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten oppilaanohjaajista, sosiaali- ja perhepalveluiden ohjaajasta, Kaarinan työ ja elinkeinotoimiston nuorten neuvojasta sekä Kaarinan nuoret pajamestarit ry:n toiminnanjohtajasta, itse edustan työryhmässä Kaarinan kaupungin nuorisopalveluiden etsivää nuorisotyötä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmisteluvaiheisiin liittyvissä keskusteluissa Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n kanssa 15.12.2009 todettiin viranomaisyhteistyön sujuvan hyvin, mutta myös kehitettäviä asioita nousi esille (Kanerva & Lehtonen 2010 1a, 59).

"Pajan näkökulmasta viranomaisyhteyden toimivat Kaarinassa hyvin. Omien valmentajien hyvä ammattitaito on myös vahvuus. Tärkeätä on, että työssä on yhteinen tahtotila ja että päästään vielä enemmän ns. oletuksen tilasta siihen, että sovitaan, mitä yhdessä tehdään."

Keskusteluiden pohjalta kirjattiin kaksi selkeää kehittämiskohdetta, joista jälkimmäisessä viitataan myös etsivän työn rooliin toiminnan kehittämisessä.

"Selkeä kehittämiskohde on Pajakoulu kokonaisuudessaan. Mm. yhteistyötä pääkoulun kanssa (Valkeavuori) tulisi kehittää joustavammaksi. Nykyisellään Pajakoulua voi karrikoiden kuvata "Seilin saareksi". Nuorille tulisi luoda yksilöllisemmät oppimispolut (vrt. työvoimahallinto). Joustavia tapoja suorittaa perusopetus kaivataan lisää."

"Toisella asteella moni erityisopetuksesta tullut on keskeyttänyt opiskelunsa. Tässä on toinen tärkeä kehittämisalue: Nopeampi yhteydenotto opettajalta opinto-ohjaajalle ja uraohjaajalle. Myös opo tarvitsee enemmän tukea työhönsä. Nykyisin nuoret päästetään liian aikaisin "omilleen": mikä on kodin, koulun, etsivän työn ja erityispalvelujen osuus? Mihin 16-vuotias hakeutuu opiskelemaan: tietoa opiskelupaikois-

ta/työpaikoista tulisi saada enemmän. Jo 9. luokilla voisi olla yksilöllistä ohjausta.

Koulukokeilut tulisi saada ammattikoulujen lisäksi lukioihin?"

Koulutus ja siitä syrjäytyminen on isossa roolissa nuoren elämässä. Koulutuksesta on tullut välttämätön, joskaan ei aina riittävä ehto työmarkkinoille siirtymisessä (Kuure 2001, 66). Siksi nuorten koulutuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut heijastuvat vahvasti myös etsivän nuorisotyön kenttään. Koulutuksesta ja usein sitä kautta myös työelämästä syrjäytyneet nuoret ovat etsivän työn keskiössä.

8.3 Aikuissosiaalityö

Käsittelen aikuissosiaalityötä (18-25 v.) ja työllistämistoimintaa samassa yhteydessä, koska niiden toiminta nivoutuu kiinteästi toisiinsa. Saman yksikön alaisuuteen kuuluu myös vammaistyö, mutta sen toimintaa en käsittele tässä selvityksessä.

Aikuissosiaalityön tehtävänä on palvella kaikenikäisiä kuntalaisia, asiakkaina ovat pääsääntöisesti toimeentulotuen hakijat. Aikuissosiaalityö sisältää neuvontaa, ohjausta, motivointia, asioiden puheeksi ottamista ja saattaen vaihtamista oikeiden palvelujen piiriin. Taloudellinen ohjaus ja neuvonta sekä toimeentulotukien käsittely ovat keskeisiä tehtäviä.

Työllistämistoiminnan asiakkaina ovat 18–65-vuotiaat. Toiminnan tavoitteena on aktivoida asiakkaat työelämään tai vaihtoehtoisesti selvittää heidän työkyky. Kuntouttava työtoiminta sisältyy työllistämistoimintaan. Kaupunki työllistää vuosittain noin 50 kaarinalaista työllistämistoiminnan määrärahoilla. Etusijalla ovat pitkäaikaistyöttömät ja alle 25 –vuotiaat nuoret sekä velvoitetyöllistettävät.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmisteluvaiheeseen liittyen käytiin keskustelu aikuissosiaalityön ja vammaispalveluiden yksikön kanssa 15.10.09 (Kanerva & Lehtonen 2010 1a, 69). Aikuissosiaalityön ja työllistämistoiminnan näkökulmasta yhteistyö Kaarinassa toimii hyvin ja se on tuloksellista. Aikuissosiaalityön puolelta mainittiin seuraavat myönteiset asiat:

"Läheinen ja tiivis yhteistyö eri tahojen kesken : sossu, työkkäri + muut työllistämispalvelut - nuoria pyritään aktivoimaan tehokkaasti, jolloin etenkin parempikuntoiset nuoret saadaan melko vaivattomasti kiinni arjesta."

Erikseen kiinnitettiin huomiota hyvin toimivaan uraohjaukseen.

"Ura-ohjaus kaikille Kaarinan peruskoulun päättävälle nuorille sekä siinä tilanteessa, jos opinnot ovat keskeytyksen alla, on loistava ja erittäin tärkeä juttu. Näin nämä nuoret, jotka ovat vaikeassa elämäntilanteessa, eivät jää yksin, vaan heidän kanssa etsitään yhdessä jatkosuunnitelmaa, jolloin kontakti koulu- ja/tai työelämään ei pääse katkeamaan."

Työllistämistoiminnan näkökulmasta palvelussa hyvin toimivia koettiin seuraavat asiat:

"Tavoitettavuus (ei puhelinaikaa, virastoaikana ovet auki), palveluverkosto käytössä, räätälöidyt palvelut, palveluohjaus, poikkihallinnollinen yhteistyö, monipuolinen tarjonta (esim. työ- ja toimintapaikat, eri sopimuspohjat: harjoittelu, kuntouttava työtoiminta, työllistäminen)."

Vajaakuntoisten nuorten kanssa tehtävä työ koettiin haasteellisempänä ja heille kohdennetuissa palveluissa koettiin kehittämistarvetta. Sama kehittämistarve nousi esille myös työllistämistoiminnan puolelta. Työllistämistoiminnan työntekijät toivoivat lisäksi avoimempaa tiedonvaihtoa.

"Kaarinaan tarvittaisiin em. erityisnuorille (mukautetut, adhd, diagnosoimaton mt-ongelma) kohdennettuja elämänhallinnan kursseja. Tarve noussut usean kohdalla esiin, kun koitetaan työharjoitteluja tai vastaavaa, mutta nuoren voi olla vaikea saapua edes paikalle ja tarvitsisi tiiviin tuen elämänhallinnan ja arkirytmien parantamiseen."

Huhtajärveä suoraan lainaten: "Ammatillisen etsivän työn perustehtävänä on etsiä, löytää ja auttaa nuoria, jotka ovat avun tarpeessa, eivätkä jostain syystä käytä olemassa olevia auttamis- ja palvelujärjestelmiä tai eivät ole tulleet niissä autetuksi" (Huhtajärvi 2007,446). Juuri haasteellisten nuorten tavoittaminen ja tukeminen kuuluu etsivän nuorisotyön perustehtäviin.

8.4. Työ- ja elinkeinotoimisto

Kaarinan TE- toimistossa (Työ- ja elinkeinotoimisto) on saatavilla monipuolisia palveluja työnhakijoille. TE-toimistolla on oma nuorten neuvoja alle 25-vuotiaille työnhakijoille. Käytettävissä on myös ammatinvalinnan psykologi sekä työkyvyn arviointia varten terveydenhoitaja.

Kaikki TE-toimistossa olevat alle 25-vuotiaat työttömänä työnhakijana olevat nuoret kuuluvat yhteiskuntatakuun piiriin. Yhteiskuntatakuu tarkoittaa, että viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työhaun alkamisesta nuorelle tarjotaan palvelu tai toimenpide, jolla parannetaan hänen mahdollisuuksiaan selviytyä työmarkkinoilla ja/tai löytää työpaikka. Vuonna 2005 voimaan tulleen yhteiskuntatakuun tavoitteena on edistää nuoren sijoittumista koulutukseen ja työmarkkinoille, ehkäistä nuoren työttömyyden pitkittymistä ja syrjäytymiskehitystä.. Nuori voidaan tarvittaessa ohjata myös esimerkiksi kunnan sosiaali- ja terveystalvelujen piiriin. (Työ ja elinkeinoministeriö 2010,3.)

Kaarinassa toimii nuorten ryhmä, johon kuuluu edustajat TE-toimistosta, aikuissosiaalipalvelusta, Kaarinan pajamestareilta, Kaarinan työttömien yhdistyksestä sekä 25.8.2010 alkaen edustaja etsivästä nuorisotyöstä. Ryhmän asiakkaina ovat 17-25-vuotiaat kaarinalaiset nuoret. Ryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa TE-keskuksen tiloissa. Ryhmän jäsenet pitävät ensin viranomaisfoorumin, jossa päivitetään kentän tilanne. Loppuaika on varattu asiakastapaamisiin. Ryhmä tapaa 2-3 sosiaalityöntekijän paikalle kutsumaa nuorta (1/2 h / nuori). Tapaamisessa kartoitetaan nuoren tilanne ja sovitaan jatkotoimenpiteistä.

Nuorten ryhmän kanssa käytiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmisteluvaiheeseen liittyvä keskustelu 29.10.2009 (Kanerva & Lehtonen 2010 1a, 63). Keskusteluissa todettiin, että asiakkaiden ongelmat ovat entistä vaikeampia. Noin puolella asiakkaista on päihdeongelma, myös toimeentulo-ongelmia on paljon. Moniongelmaisille nuorille työvoimahallinnolla ei ole tarjota tarpeeseen sopivia tukityöllistämipaikkoja. Lisäksi on nuoria, joiden tilanteesta ei tiedetä. Keskustelussa kirjattiin seuraavat kehittämistarpeet:

"Kaupunki tarvitsisi päihdestrategiansa päivitystä. Moniongelmaisille tarvittaisiin omaa päivätoimintaa. Työttömyys on nyt noussut ja nuoret on työttömistä tärkein

ryhmä. Näille tulisi olla osoittaa nopeasti opiskelu- tai työpaikka. Kun firmoissa irti-sanotaan tai lomautetaan, se tarkoittaa myös estettä työllistämiselle. Etenkin nuorten miesten paikoista on pulaa."

Nuorten ryhmän esiin nostamat haasteet etenkin moniongelmaisten työllistymisessä on nostettu esiin myös yhteiskuntatakuun arviointitutkimuksessa. Siinä todetaan, että keskimääräistä enemmän tukea tarvitsevien nuorten kohdalla yhteiskuntatakuun tavoitteiden saavuttaminen on ollut haasteellista. Samassa raportissa todetaan, että monialaista verkostoyhteistyötä tulisi tiivistää. (Työpoliittinen tutkimus 2007, 5,7.)

9 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA RATKAISUMALLEJA

9.1 Etsivän nuorisotyön ja monialaisen yhteistyön monialaiset haasteet

Kartoituksen avulla olen pyrkinyt löytämään vastaukset seuraaviin etsivää nuorisotyötä ja monialaista yhteistyötä koskeviin kysymyksiin: Mitä on tehty? Miten on tehty? Mitä puutteita on havaittu? Johtopäätöksissä pyrin löytämään ratkaisumalleja siihen miten toimintaa kehitetään? En väitä, että olisin löytänyt ratkaisun kaikkiin ongelmiin, puhumattakaan siitä, että etsivän nuorisotyö kykenisi ne hoitamaan. Pyrin luomaan näköaloja esille nousseisiin kehitystarpeisiin, joidenkin asioiden kohdalla prosessit ovat jo käynnistyneet.

Kaarinan kaupunkiin laadittu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on poliittisella päätöksellä vahvistettu asiakirja, joka osaltaan velvoittaa koko lasten ja nuorten parissa toimivaa palveluverkostoa etsimään ratkaisuja esille nousseisiin kehitystarpeisiin. Toisaalta valitettavan usein joutuu huomaamaan, että paperilta ja päätöksistä on pitkä matka käytännön toteutukseen.

9.2 Nuoret tilastoissa ja toiminnassa

Tilastot itsessään eivät välttämättä kerro mitään syrjäytyneiden määrästä, eikä niistä voida vetää myöskään suoria johtopäätöksiä syrjäytymiseen. Kaikki etsivän nuorisotyön palveluja tarvitsevat eivät näy tilastossa ja toisaalta läheskään kaikki tilastoissa olevat eivät tarvitse, eivätkä tule tarvitsemaan etsivän nuorisotyön palveluja.

Syrjäytymistutkimuksen yhtenä ongelmana on Helneen mukaan ollut se, että syrjäytyneiden joukko on pyritty erottamaan joko-tai-kaavalla, vaikka se edellyttäisi sekä-että-logiikkaa, joka tunnustaa ilmiöiden monimutkaisuuden ja suhteellisuuden (Helne 2002, 101). Taulukoita tarkasteltaessa ei kannata tehdä liian yksioikoisia johtopäätöksiä. Esimerkiksi alle 25-vuotiaiden työttömyysluvuista ei voi vetää suoraa johtopäätöstä, että he kaikki olisivat syrjäytyneitä. Tosin nuorten ryhmän palautteessa todettiin, että monilla nuorilla on työttömyyden lisäksi muitakin ongelmia. Jokaisen kohdalla syrjäytymisen riski täytyy kuitenkin kartoittaa yksilöidysti.

Ensimmäisen nivelvaiheen ohjaus toimii tilastojenkin valossa hyvin. Esimerkiksi tänä vuonna 2010 kaikille koulupudokkaille pystyttiin osoittamaan opiskelupaikka. Käytävissä olleista tilastoista ei voi kuitenkaan nähdä kuinka moni nuori suorittaa opiskelunsa loppuun ja millaisin edellytyksin hän siirtyy työmarkkinoille.

Lastensuojeluilmoitusten määrä on ollut rajussa kasvussa viimeiset vuodet. Tilastossa näkyy poliisin tekemien lastensuojeluilmoitusten määrä alaikäisten päihteiden käytöstä. Ilmoitusten määrä on kaksinkertaistunut vuoden 2010 aikana edellisiin vuosiin verrattuna (Valomerkkilista 2010). Nähtäväksi jää onko se vain yhteensattumien summasta johtuva tilastollinen piikki vai ennakoiko se kasvavaa päihdeongelmaa nuorten keskuudessa.

Etsivän nuorisotyön näkökulmasta kaupunkikuva on haasteellinen, koska kaupungista puuttuu vetovoimainen keskusta-alue, joka kokoaisi laajasti alueen nuoria. Kaupungissa ei ole myöskään yhtään kauppakeskusta, joka toimisi nuorten ajanviettopaikkana. Huomattava osa nuorista ei vietä aikaansa nuorisotaloilla vaan he kokoontuvat muun muassa koulujen pihoiden, kauppajen edustojen ja puistoissa. Vuodenaikojen suhteen on myös havaittavissa eroja nuorten kokoontumisessa, sillä esimerkiksi kesäaikaan nuoret viettävät aikaa kaupungin yleisillä uimarannoilla ja kaupungin ulkoilualueiden nuotiopaikoilla. Turun läheisyys vaikuttaa siihen, että monet kaarinalaiset nuoret viettävät vapaa-aikaansa Turussa. Merkille pantava havainto on kotibileiden yleisyys sekä vuokratuissa kokoontumistiloissa järjestettyjen bileiden määrä vuoden 2010 aikana.

Kadulla kyllä tavoitetaan paljon nuoria, mutta tavatut nuoret ovat pääsääntöisesti olleet alle kohderyhmän iän, lähinnä yläkoululaisia. Pubeissa tehtävä etsivä työ on huo-

mattavasti mielekkäämpää kohderyhmän saavuttamisen kannalta, myös Facebook on osoittautunut monessa tapauksessa tehokkaaksi tavaksi olla nuoreen yhteydessä. Etsivän nuorisotyön toimintaa suunniteltaessa kannattaa tarkkaan miettiä mihin resursseja jatkossa suunnataan Etsivä työ perustuu hyvin pitkälle jalkautumiseen nuorten pariin. Etsivässä työssä pyritään koko ajan "haistelemaan" mikä olisi paras tapa tavoittaa kohderyhmän nuoria. Toisaalta kohderyhmä on haastava, eikä heidän tavoittamisensa ole aina yksinkertaista.

Etsivän nuorisotyö tekijöille on annettu hyvin vapaat kädet tehdä työtä. Jatkorahoitus osaltaan mahdollistaa sen, että toimintaa voidaan kehittää hieman pitkäjänteisemmin. Samalla täytyy kuitenkin muistaa, että kaksi vuotta on hyvin lyhyt periodi tämäntyyppisessä työssä. Toivoa sopii, että jatkorahoitus saadaan. Tavoitteena on vakinaistaa etsivä työ osaksi Kaarinan kaupungin nuorisopalveluiden toimintaa. Rahoitus hankkeeseen on ollut riittävä, sillä itse toiminnasta aiheutuvat kulut ovat melko pieniä. Etuna on ollut myös se, että työntekijät etsivään työhön on löydetty omasta väen keskuudesta, jolloin työpari ja toimintaympäristö on tekijöille pääsääntöisesti ennestään tuttu. Se, että toinen etsivän nuorisotyön työparista on työskennellyt ennen kuntaliitosta Kaarinan kaupungissa ja toinen Piikkiön kunnassa on etu ajatellen koko toimintaympäristön haltuun ottamista.

9.3 Paja porttina oppilaitosyhteistyölle

Pajakoulun kehittämiseen perusopetuksen osalta en pureudu tässä yhteydessä syvemmin. Totean kuitenkin, että koulutustakuutiimin kokouksessa 5.11.2010 päätettiin selvittää Kaarinassa toimivan ammattistartin kehittämismahdollisuus. Tällä hetkellä Kaarinan sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitoksen yhteydessä toimiva ammattistartti sisältää ammatillisen koulutuksen opintojaksoja, jotka voidaan hyväksyä osana myöhemmin alkavia ammatillisia opintoja sekä ohjattuja työelämäjaksoja, ammatinvalinnan ohjauksista ja eri koulutusaloihin tutustumista sekä opintokäyntejä.

Nykyisen ammattistartin ongelmana on se, ettei siellä ole mahdollista nostaa perusopetuksen päättöarvosanoja. Ammattistartti ei tältä osin ole edesauttanut heikoin arvosanoin peruskoulun päättäneen nuoren pääsyä jatko-opintoihin. Koulutustakuutiimin ehdotuksessa selvitetään mahdollisuutta kehittää ammattistarttia siten, että myös arvosanojen korottaminen olisi mahdollista. Samassa yhteydessä nousi esille ajatus

ammattistarttiluokan siirtämisestä Kaarinan pajamestareiden tiloihin. Ratkaisulla olisi mahdollista saada synergiaetua suhteessa pajakouluun ja työpajoihin, samalla pajalla olevat yksilövalmennuksen resurssit olisivat hyödynnettävissä. Suunnitelmat ovat vasta selvitysvaiheessa, joten asiaa on liian aikaista tässä yhteydessä enempää spekuloida.

Yhteistyön kehittäminen Kaarinan nuoret pajamestarit ry:n kanssa ja erityisesti pajan yhteydessä toimivan uraohjaajan kanssa on keskeinen kehittämiskohde etsivässä nuorisotyössä. Uraohjaajalla on olemassa olevat kontaktit useimpiin peruskouluihin ja toisen asteen oppilaitoksiin, joita kannattaa hyödyntää myös etsivässä nuorisotyössä. Etsivän nuorisotyön ohjausryhmän palaverissa 11.10.2010 hahmoteltiin yhteistyömallia, jossa uraohjaajan kohderyhmänä ovat kaarinalaiset ammatinvalintaan lisätukea tarvitsevat nuoret, opiskelun toisella asteella keskeyttäneet sekä toisen asteen opiskelijat, jotka ovat vaarassa keskeyttää opintonsa. Uraohjaaja voi auttaa myös nuoria, joilla on tarve saada ohjausta ja neuvontaa toisen asteen opiskeluun ja työelämään liittyvissä asioissa. Etsivän nuorisotyön kohteena ovat toisen asteen opiskelun päättävät nuoret, joilla arvioidaan olevan heikot edellytykset työllistymiseen.

Haasteena on luoda sellaisia toimintamalleja, jossa mahdollisimman kattavasti kyetään kartoittamaan riskiryhmässä olevat nuoret. Järjestelmä toimii hyvin siirryttäessä perusopetuksesta jatko-opintoihin ja toisen asteen opintonsa keskeyttäneidenkin kohdalla melko hyvin, eli valtaosasta lähialueen oppilaitoksista tulee uraohjaajalle tieto opintonsa keskeyttäneistä nuorista. Vastaava järjestelmä tulisi luoda myös niin sanottuun toiseen nivelvaiheeseen, eli siirtymiseen toiselta asteelta työelämään tai jatko-opintoihin. Nivelvaiheet ovat nuorelle kriittisiä siirtymiä, joissa syrjäytymisriski kasvaa, mikäli opiskeluun tai työelämään siirtymisessä ilmeneviin ongelmiin ei ajoissa puututa.

Nuorisolakiehdotukseen kirjatut muutokset yksilöinti- ja yhteystietojen luovuttamisesta oppilaitoksista etsivälle nuorisotyölle luovat edellytykset saavuttaa systemaattisesti nuoret, jotka ei ole saaneet tai vastaanottaneet opiskelupaikkaa sekä opiskelunsa keskeyttävät nuoret. Järjestelmän toimiminen edellyttää, että tieto lakiuudistuksesta saavuttaa kattavasti oppilaitokset. Vastuu lakiuudistuksen tiedottamisesta on ensisijaisesti opetusministeriöllä. Pelkkä tieto lakiuudistuksesta ei kuitenkaan riitä, vaan oppilaitokset tarvitsevat myös tiedon siitä, kenelle tieto oppilaista välitetään. Mielestäni Kaari-

nan kohdalla selkein käytäntö olisi lähettää tiedot oppilaista keskitetysti uraohjaajalle, jatkotoimenpiteet kartoitettaisiin yhdessä uraohjaajan ja etsivän työparin kanssa.

Oleellista on, että nuoren ongelmiin voidaan puuttua ajoissa. Opiskeluun ja oppimiseen liittyvistä järjestelyistä vastaa ensisijaisesti oppilaitoksen oma henkilökunta, mutta muissa arjen hallinnan taidoissa voivat etsivän nuorisotyön tekijät olla tukemassa ja ohjaamassa yksilöllisesti nuorta. Tieto opiskelunsa keskeyttävästä tai koulun päättävästä tukea tarvitsevasta nuoresta on tärkeä, mutta vähintäänkin yhtä tärkeää olisi tukea nuorta jo opiskelun aikana myös koulun ulkopuolisin keinoin.

9.4 Etsivä nuorisotyö sosiaalityön asiakasprosessien tukena

Etsivän nuorisotyöntekijöillä on mahdollista vastata omalta osaltaan aikuissosiaalityön puolelta esiin tulleeseen kehittämistarpeeseen. Viranomaisilla ei ole aina resursseja "metsästä" nuorta, joka ei ole tullut sovittuun tapaamiseen tai on muutoin kadoksissa. Kontaktin luominen hankalasti saavutettavaan nuoreen, hänen ohjaaminen tuen piiriin sekä motivointi sisältyvät etsivän nuorisotyön perustehtävään.

Etsivä työpari kävi yhteisen keskustelun aikuissosiaalityöstä vastaavan (18-25 v.) sosiaalityöntekijän sekä kuntoutusohjaajan kanssa Kaarinan aikuissosiaalityön toimistossa 18.11.2010. Keskustelun tarkoituksena oli kartoittaa yhteistyömahdollisuuksia. Tarjosimme etsivien nuorisotyöntekijöiden mahdollisuutta olla mukana haasteellisten nuorten asiakasprosesseissa. Tapaaminen johti välittömästi yhteistyön tiivistymiseen ja yhteisiin asiakaskontakteihin. Uskon, että jatkossa yhteistyötä edelleen helpottaa nuorisolakiin kirjattu kohta viranomaisten oikeudesta ilmoittaa nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot tapauksissa, jossa nuoren arvioidaan olevan viipymättä avun tarpeessa (HE 1/2010)

9.5 Tilastoista ja työelämästä syrjäytyneet

TE-toimiston Nuorten ryhmän toive kaupungin päihdestrategian päivitys on erittäin ajankohtainen myös etsivän nuorisotyön näkökulmasta. Etsivät nuorisotyöntekijät tekevät yhdessä muiden nuorisotyöntekijöiden sekä perhepalveluiden ohjaajien kanssa niin sanottuja Valomerkkipuhutteluja. Toiminnan tarkoituksena on puuttua välittömästi alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten ilmitulleeseen päihteiden käyttöön järjestämällä

keskustelutilaisuus, johon kutsutaan lapsi ja tämän vanhemmat. Valomerkkitaupaukset käsitellään poliisin alaikäisen käytöstä tekemän lastensuojeluilmoituksen pohjalta. Toiminta on ollut Kaarinassa käytössä vuodesta 2004. Ongelmana on se, ettei toistuvasti päihdeiden käytöstä kiinnijääneille ole Kaarinassa omaa päihdekliniikkaa nuorten päihdeongelmien hoitoon.

Nuorten ryhmän esille nostamat kehitystarpeet nuorten työllistämässä ovat haasteellisia, koska työmarkkinoiden rakennemuutos koettelee kaikkein kovimmin varsinkin vailla koulutusta olevia nuoria. Kaupunki on jo tällä hetkellä merkittävä työllistäjä nuorten kohdalla, mutta työllistämistoimintaa voitaisiin tehostaa maksamalla työpajalla nuorten ohjaajina toimiville henkilöille pientä "porkkanarahaa". Ainakin hiukan haasteellisimpien nuorten kohdalla nuoren opastaminen ja työtehtävien valvominen ei innosta työntekijää ilman siitä saatavaa ylimääräistä korvausta. Tosiasia nimittäin on, että ohjattava nuori usein pikemminkin lisää, kuin vähentää työntekijän työtaakkaa.

Toinen kehittämisen arvoinen asia olisi muutamilla paikkakunnilla käytössä olevan kummiyritysjärjestelmän luominen. Kummiyritysjärjestelmässä työpajalla työskenteleviä nuoria voidaan sijoittaa työharjoitteluun alueen yrityksiin siten, että työnantajan vastuu ja velvollisuudet säilyvät työpajalla.

Etsivän nuorisotyön rooli nuorten työllistämiskuvioissa on ensinnäkin etsiä "tilastoista tipahtaneita" nuoria, mutta samanaikaisesti olla etsimässä keinoja nuorten ohjaamisessa koulutukseen ja työelämään yhdessä monialaisen yhteistyöverkoston kanssa. Etsivä nuorisotyöntekijä voi toimia erityisesti haasteellisten nuorten kanssa tarjoamalla tehostettua tukea palveluihin ohjaamisessa ja motivoinnissa.

Nuoret, jotka eivät ole minkään virallisen palveluverkoston piirissä ovat etsivän nuorisotyön näkökulmasta kaikkein haasteellisimpia, koska heidät pitäisi ensin löytää, jotta heitä voisi auttaa. Avainasemassa heidän löytämisessä ovat nuoren lähipiiri, eli vanhemmat, sisarukset, sukulaiset ja naapurit, jotkut voidaan löytää myös sosiaalisen median kautta.

10 POHDINTAA

Kartoituksen ehdottomana vahvuutena on se, että siihen koottu aineisto on hyvin tuoretta ja ajan tasalla olevaa tietoa. Myös aihe on hyvin ajankohtainen. Toisaalta tiukka aikataulu aiheutti sen, ettei kovin laajaa ja syvällistä analyysia ollut mahdollista tässä vaiheessa tehdä. Kartoitus ja prosessointi kuitenkin jatkuvat. Vuoden alusta voimaantulevat nuorisolain uudistukset pakottavat tavalla tai toisella ottamaan kantaa lain sisältöön sekä miettimään käytännön toimenpiteitä monialaisen yhteistyön käytäntöihin ja etsivän nuorisotyön jatkoon Kaarinassa.

Etsivästä nuorisotyöstä ja monialaisesta viranomaisyhteistyöstä tekemäni kartoituksen perusteella olen tullut siihen johtopäätökseen, että monialainen viranomaisyhteistyön perusrakenteet ovat Kaarinassa kunnossa. Poikkihallinnollista yhteistyötä tehdään monella eri tasolla ja kaupungissa toimii useita erilaisia nuorten parissa työtä tekeviä monialaisia työryhmiä. Etsivä nuorisotyön osalta tilanne Kaarinassa on vielä osin jäsentymätön. Ennen kaikkea etsivän nuorisotyön tekijöille itselleen täytyy kristalloituja mitä ja miksi he tekevät työtään. Toisena haasteena on avata etsivän työn roolia yhteistyöverkostolle ja löytää mielekkäät ja toimivat yhteistyön tavat. Uutena työmuotona etsivä nuorisotyö hakee Kaarinassa vielä omaa paikkaansa nuorille suunnatussa palvelukokonaisuudessa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelun yhteydessä käytyjen keskustelujen pohjalta nousseet kehitystarpeet ovat auttaneet itseäni hahmottamaan niitä asioita, joihin etsivän työn kautta voidaan tarttua. Tärkeää on ennen kaikkea saada tietoa nuorista, jotka ovat kiinnittyneet heikosti olemassa olevaan palvelujärjestelmään tai ovat kokonaan niiden ulkopuolella. Heidän tavoittaminen etsivän nuorisotyön menetelmin yhteistyössä muiden nuorten kanssa toimijoiden kanssa on ensiarvoisen tärkeää. Toinen tärkeä näkökulma on tiedostaa ja tiedottaa palvelujärjestelmän puutteet ja heikkoudet eri viranomaistahoille ja kunnan päättävälle elimelle. Yhtenä etsivän nuorisotyön tehtävänä on valmentaa viranomaistahoja kohderyhmälle sopivien palvelujen ja toimenpiteiden suunnitteluun (Mikkonen ym.2007, 20).

Oma lukunsa on lainsäätäjän näkemys monialaisen viranomaisyhteistyön luonteesta. Omassa kartoituksessani olen keskittynyt kuvaamaan monialaista yhteistyötä palveluja tuottavalla suoritusportaalla. Lain tarkoituksena on saada aikaan kunnissa monialai-

nen viranomaisverkosto, joka asemastaan käsin pystyisi toimimaan vuorovaikutuksessa sekä päättäjiin, että palveluja tuottaviin yhteisöihin. (Walldén 2010.) Nähtäväksi jää miten se konkretisoituu käytännön työhön.

Lastensuojelulain mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumiseen ja arviointiin tulee olla suunnitelma (Lastensuojelulaki 417/2007). Kaarinassa seurannasta vastaa kaupungin johtoryhmä. Lisäksi kullekin hankkeessa asetetulle tavoitteelle luodaan tavoiteryhmä. Tavoiteryhmien puheenjohtajana on hallintokuntien vastuualajohtaja. Tavoiteryhmän tehtävänä on vastata hankkeiden ohjauksesta, arvioinnin suunnittelusta ja osittain myös toteutuksesta. Ryhmän tehtävänä on tuottaa tietoa palveluiden käytöstä ja hyvinvoinnista sekä luoda mittareita arviointiin. (Kanerva & Lehtonen 2010 1c,16.) Kaarinassa tuntuisi mielekkäältä toteuttaa monialainen viranomaisryhmä vuoden alussa astuvan uudistuneen nuorisolain sekä jo voimassa olevan lastensuojelulain hengessä hyödyntäen hyvinvointisuunnitelmassa esitettyä toimintamallia. Työryhmän kokoonpanon tarkempi määrittäminen ei tässä yhteydessä ole kuitenkaan relevanttia.

Etsivässä työssä on kyse erilaisesta lähestymistavasta nuoreen. Perinteisen "sinä tulet käymään minun luonani" ajattelun sijaan etsivän työn periaatteena on "minä tulen käymään sinun luonasi", eli kohdataan nuori hänen omalla maaperällään. Etsivän työn pääperiaatteena on palvelujen vieminen kohderyhmän omaan ympäristöön (Mikkonen ym.2007, 20).

Puolustusministerin muutaman vuoden takaista Venäjä-lausumaa mukaillen kolme suurinta syrjäytymisuhkaa ovat: "ihmiset, ihmiset, ihmiset". Mitkään lainsäädännöt eivät toimi käytännössä ilman ihmisten sitoutumista niiden toteuttamiseen. Yhdenkään monialaisen työryhmän perustaminen ei auta syrjäytynyttä, elleivät siinä työskentelevät ihmiset ole sitoutuneita hakemaan yhteisiä keinoja sektorirajojen muodostaminen esteiden raivaamiseen ja aidosti asiakaslähtöiseen toimintatapaan. Etsivän työntekijän palkkaaminen ei auta syrjäytynyttä, ellei etsivä työntekijä etsi määrätietoisesti tapoja löytää syrjäytynyt nuori ja luoda häneen luottamuksellinen kontakti. Paraskin lainsäädäntö, organisaatio ja menetelmä on viimekädessä riippuvainen ihmisistä. Kaikessa toiminnassa tulisi muistaa, että rakenteet ovat ihmisiä varten eikä ihmiset rakenteita varten.

Lopputyön otsikkoon viitaten on syytä lopuksi palata Tähtitorniin ja palauttaa mieliin miksi etsivää nuorisotyötä ja monialaista yhteistyötä tehdään. Monen etsivän työn asiakkaan toiveen voisi kiteyttää seuraaviin tunnetun iskelmän sanoihin:

"Anna mulle tähtitaivas, anna valo pimeään.

Anna mulle aamurusko, anna usko elämään.

Anna mulle rohkeutta että jaksan huomisen."

(Kuoppamäki 1992)

LÄHTEET

- Aaltonen, Kimmo (toim.) 2007. Nuorisolakiopas. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Grevholm, Erik, Hasselrot, Titti & Andersson, Jan. 2001. Kartoitus, ongelmien analysointi ja priorisointi. Paikallisen rikostentorjunnan ideakirja #2. Helsinki: Edita
- HE 1/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi nuorisolain sekä opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 5 §:n muuttamisesta. WWW-sivut www.finlex.fi. Päivitetty 12.6.2010. Luettu 21.11.2010
- Hjort, Haldis. 1995. Etsivän työn psykologia. Jyväskylä: Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry.
- Huhtajärvi, Piia. 2007. Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76, 446-457
- Kajava, Mirja & Lämsä, Anna-Liisa 1998. Näkökulmia osallisuuden ja kansalaisuuden rakentumiseen. Teoksessa Ulvinen, Veli-Matti (toim.) Lasten ja nuorten syrjäytymistä koskevan tutkimuksen mahdollisuudet. Helsinki: NUORAn julkaisuja Nro 6, 61-149
- Kanerva, Esa & Lehtonen Pirkko 2010 1a. Lasten ja nuorten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma-liitteet. Kaarina: Kaarinan kaupunginvaltuusto 24.5.2010
- Kanerva, Esa & Lehtonen Pirkko 2010 1b. Suunnittelukuvaus-liitteineen. Kaarina: Kaarinan kaupunginvaltuusto 24.5.2010
- Kanerva, Esa & Lehtonen Pirkko 2010 1c. Kaarinan lapset ja nuoret Hyvinvointisuunnitelma 2010-2014. Kaarina: Kaarinan kaupunginvaltuusto 24.5.2010
- Kilpeläinen, Liisa. 2010. Sähköpostikeskustelu 3.12.2010. Kaarinan kaupunki. Perhepalvelut.
- Kuoppamäki, Jukka. 1992. Anna mulle tähtitaivas. WWW-dokumentti <http://lirama.net/song/229314>. Päivitetty 27.8.2009. Luettu 6.12.2010.
- Kuure, Tapio (toim.) 2001. Aikuistumisen pullonkaulat. Pieksämäki: Nuorten elinolot -vuosikirja
- Lastensuojelulaki 2007/417, 12§. WWW-dokumentti www.finlex.fi. Päivitetty 12.6.2010. Luettu 3.12.2010.
- Nuorten yhteiskuntatakuun toteutumista ja tuloksia selvittävä tutkimus. 333/2007. Työministeriö. PDFdokumentti. www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06...tutkimus/tpt333.pdf Päivitetty 2.10.2007. Luettu 5.12.2010.
- Nurmi, Timo, Rekiaro, Ilkka, Rekiaro, Päivi 1992. Suomen kielen sanakirja. Jyväskylä: Gummerus

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:22. Monialaisen viranomaisyhteistyön ja etsivän nuorisotyön lakisäästeistäminen. Opetusministeriö Kulttuuri- liikunta ja nuorisopolitiikan osasto 2009. WWW-dokumentti
www.minedu.fi/OPM/Julkaisut. Päivitetty 12.6. Luettu 20.11.2010

Pajamestarit 2010. Yhdistyksen WWW-sivut. <http://www.pajamestarit.net/> Päivitetty 12.4.2010. Luettu 27.11.2010.

Pitkänen, Sari, Aho, Simo, Koponen, Hannu, Kylmäkoski, Merja, Nieminen Jarmo & Walldén, J. 2010. Opetusministeriön diasarja etsivän työn päivillä.

Siljander, Pauli, Ulvinen, VeliMatti (toim.). 1996. Syrjäytymisestä selviytymiseen. Vaikeuksien kautta elämänhallintaan. Oulun yliopisto. 66/1996.

Takala, Mikko. 1992. Kouluallergia. Yksilön ja yhteiskunnan ongelma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Tolonen, Risto, Kanerva Esa, Miettinen, Leena & Nuutinen, Jari 2010. Liite valtionavustushakemukseen etsivään nuorisotyöhön 17.11.2010. Kaarinan kaupunki

Työ ja elinkeinoministeriö 2010. Ohje 23.06.2010. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.6.2010. Luettu 1.12.2010 <http://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/normi/540001/36168>

Valomerkkilista 2010. Excel-tiedosto. Kaarinan kaupunki.

VaSkooli 2010. VaSkooli-projekti. Askeleita kohti koulutustakuun toteutumista. WWW-dokumentti <http://www.vaskooli.fi/> Päivitetty 12.6.2010. Luettu 27.11.2010.

Virjo, Ilkka. 2007. Ryhtiä ja ruutia nuorten palveluun. Työpoliittinen tutkimus. PDF-tiedosto: Työministeriö

Vossi, Katja. 2010. Yhteishaun tulokset 2010. Word-tiedosto. Kaarinan nuoret Pajamestarit ry.

Väestöhaun tuloste 2010. Kaarinan kaupunki, sivistyspalvelut. Tulostettu 22.11.2010